

VRIENDEN VAN DE STOLP

Boerderijen Beeldbank: www.boerderijenstichting.nl | Volg Vrienden van de Stolp ook op Facebook

NR. 101, JUNI 2020

TEKENS EN TEKSTEN

Kijk
de stolp,
riet en pannen,
gedekt tegen weer,
vermannen, iedere keer,
eeuwen moedig en machtig,
verenigd materieel, eendrachtig.
Het dak met verbond van lat en spar,
middels balken aan gebint, solide en star.
Met als kern, de Atlas van dit gehele verband,
vier stevige staanders, verbroederd in een vierkant.
Op aardniveau ommuurd, eventueel met staart verrijkt.
Zeg Hollands of West-Fries, net waar de darsdeur prijkt.
Tierelantijn beperkt, afwerking van nuchtere soberheid.
Spaarboog, heipaal, zand of poer - funderingsdiversiteit.

Lourens Schuijtemaker

STOLP IN
OORLOGSTIJD

DE STOLPENCOMMUNITY

TE KOOP
Keern 139, Hoorn

Uniek! Aan de westzijde van het Keern ligt deze prachtige stolpboerderij uit 1880 met aanbouw en eigen oprit op slechts korte afstand van de historische binnenstad en het treinstation van Hoorn. Bovendien rijdt u binnen enkele minuten de snelweg A7 op. Laat u verrassen door de ruimte in de stolp en de schitterende plek aan het Keern. De stolp is een gemeentelijk monument. In de stolp en aan de niet zichtbare buitenzijde mag naar eigen wens worden verbouwd. De bestemming van het perceel is woondoeleinden. Het perceel is circa 522 m² groot. Maak een afspraak voor een bezichtiging en ervaar zelf de mogelijkheden voor deze karakteristieke stolp in Hoorn!

Meer info bij makelaar George van der Velden
T 072 5039797
E noordholland@landelijk-wonen.nl
www.landelijk-wonen.nl

landelijk-wonen.nl funda vastgoedpro

Floridus
tuin & groen

- hoveniersbedrijf
- tuinontwerp en adviescentrum
- sport en recreatie
- tuinwinkel

voor een passende omgeving bij uw woning

Het Woud 10 - 1688 JE Nibbixwoud - telefoon 0229 - 57 16 29
E-mail hoveniers@floridus.nl
www.floridus.nl

vhg

onderlinge
DE VEENHOOP

Speciaal voor de brandverzekering van rietgedekte panden.
Goede voorwaarden met lage premies.

Voorbeeld: brand-/stormverzekering woonboerderij steen/riet vanaf 1,60 ‰ en woning steen/schroefriet vanaf 0,80 ‰.

Hoornseweg 2, 1687 ND WOGNUM, telefoon 0229 57 22 57
www.ovmdeveenhoop.nl, info@ovmdeveenhoop.nl

INHOUD

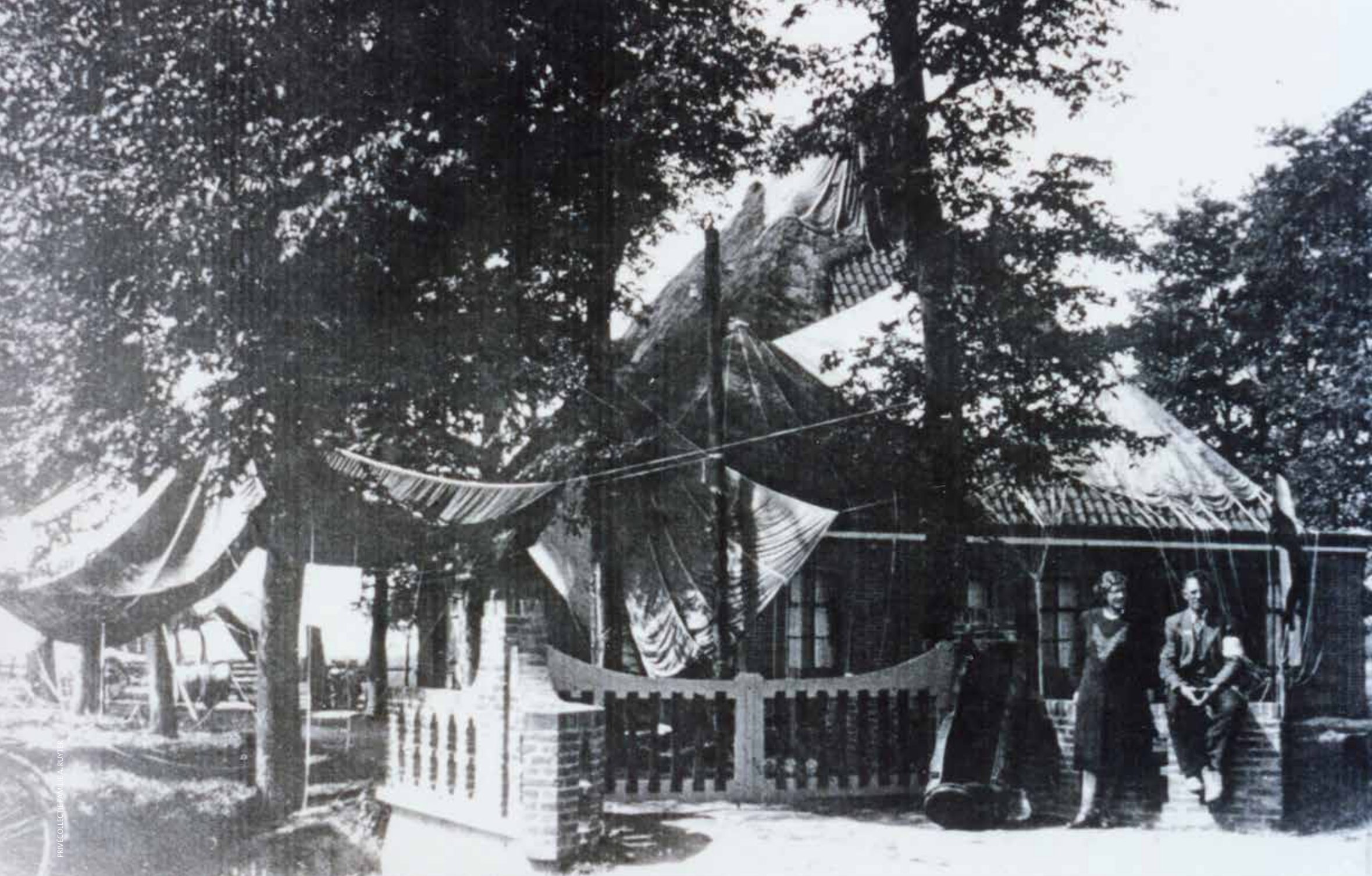
4. STOLP IN OORLOGSTIJD	24. STOLPENCOMMUNITY
9. PIRAMIDEFOLDER IN NIEUW JASJE	27. DOORSTART KAPBERGENBOEK
10. PRIJSPLÉE VINDT PRIMA PLEK	28. TEKENS EN TEKSTEN
12. KNOTS VAN EEN BOERDERIJENBOEK	32. BOEKBESPREKING
15. BINNENKIJKER	33. NIEUW POSTADRES
21. KIEK 50 TOT EN MET 53	35. STOLPEN IN HET NIEUWS

BOVENREGIONAAL BELANG

Zoals u wellicht gelezen hebt, presenteerde de provincie Noord-Holland onlangs haar Ontwerp Omgevingsverordening. Omdat die belangrijk is voor de toekomst van stolpboerderijen in onze provincie, hebben wij al in een vroeg stadium hierover ingesproken bij de provincie. Al eerder kwam het nieuwe begrip stolpenstructuren aan bod in de vorm van stolpenlinten, bijvoorbeeld langs dijken, en stolpenzwermen, zoals op het oude land van Texel en op Wieringen. De provincie stelt in haar Ontwerp dat stolpen van bovenregionaal belang zijn. Desondanks vinden wij dat in het Ontwerp onvoldoende terug in het beleid voor het landelijk gebied. Daarom adviseerden we de provincie onder andere een basisbescherming van stolpen in de Omgevingsverordening op te nemen, in combinatie met meer en bredere herbestemmingsmogelijkheden. Dit kan dienen als basis en stimulans voor een breder uitgewerkt stolpenbeleid op gemeentelijk niveau. In de stevige vorm van een uitnodigingsplanologie met oog voor nieuwe functies en meer en bredere herbestemmingsmogelijkheden, als basis voor het behoud van onze stolpen. Wij werken hieraan met volle inzet voort.

Peter van Zutphen, voorzitter

Boerderij familie Ruyter met parachutes. (Wie weet wie de fotograaf van deze foto is?)

STOLP IN OORLOGSTIJD

Iedere stolpeigenaar hoopt dat bij een verbouwing of restauratie zijn geliefde woonstolp geheimen uit het verleden prijsgeeft. Waarvoor diende toch dat dubbele plafond, het extra schot of die groot uitgevallen kledingkast? Goede kans dat je bent gestuit op een geheime verbergplek uit de Tweede Wereldoorlog. Zoals het ‘jodenkamertje’ in de boerderij van familie Ruyter aan de Grote Zomerdijk 53 bij Spanbroek. Een stolp waar de top van het verzet uit de hele regio in het diepste geheim bij elkaar kwam voor coördinatie van de hulp aan onderduikers.

best gedaan om de kleurige doeken (denk het wit, geel, roest-bruin, legergroen, donkerblauw er zelf bij) op zijn voordeligst te laten pronken. Ter ere van de herwonnen vrijheid. Deze parachutes van Engelse makelij hingen op een mooie voorjaarsdag in juni 1945 aan de daken van alle stolpboerderijen aan de Zomerdijk om het einde van de oorlog uitbundig te vieren. Een lokale en massale uiting van vreugde en opluchting. Over de parachutes straks meer.

Besloten gebied

De Zomerdijk als verzetshaard, dit begon al in het voorjaar 1942. Families met namen als Schipper, Hoebe, Zuurbier, Klaver, Vriend en Ruyter waren eensgezind in hun opstelling jegens nazidom en bezetter. Daar hadden ze allemaal een grondige hekel aan. Dit afgelegen deel van West-Friesland leende zich uitstekend voor activiteiten die onder de radar moesten blijven. De Grote Zomerdijk (Wognum) en in het verlengde daarvan de Zomerdijk (Spanbroek) waren in de jaren 1940 niet meer dan een smal klinkerpad. Zestien boerderijen en wat woonhuizen met schuren aan anderhalve kilometer dijk. De huiskavels van de veeboeren lagen tot wel 800 meter van de openbare weg. Grasland, kleine percelen, hier en daar een boetje in het veld en veel sloten. Hier kwamen de Duitsers niet vaak. Onderduikers en verzetsmensen kwamen er des te meer. Uit heel West-Friesland. Omdat het zo’n besloten gebied was, werd de Zomerdijk een belangrijk middelpunt voor zo’n beetje alles wat met de illegaliteit te maken had.

Provinciale LO

Zo werd de stolpboerderij van Cees, Marie en Trien dé vergaderplaats voor districtsleiders van de Landelijke Organisatie voor hulp aan onderduikers (LO). Van Enkhuizen tot De Zijpe en van de Wieringermeer tot Ursem, honderden illegale werkers begaven zich in het laatste oorlogsjaar (per fiets, lopend of met een boerenwagen) in en uit het besloten gebied van de Zomerdijk. Het mag een wonder heten dat tijdens razzia’s of door de langstreckende Duitse Feldgendarmes en Nederlandse landwachters nauwelijks mensen zijn gearresteerd op dit stukje dijk.

Groepsfoto

De feestelijk opgesmukte stolp van Cees, Marie en Trien Ruyter is in juni 1945 nog één keer de plek van samenkomst geweest voor de LO. Nu voor iedereen zichtbaar. Het is de fotograaf gelukt om allen recht in de lens te laten kijken. Hier en daar een glimlach om de lippen. Maar echt uitbundig is de sfeer niet. De meesten hebben drie jaar fulltime illegaal werk achter de rug en zijn meermaals ternauwernood aan arrestatie ontsnapt. Bevrijd en opgelucht dat het voorbij is. Bedrukt en bedroefd om de dood van vele verzetsvrienden. De foto vond ik in het boekje *Andijkers in verzet*, uitgebracht in 1985. Typerend voor het illegale werk van toen: noem nooit je echte naam. Het bijschrift vermeldt dan ook meer schuil- dan

Op de foto staat de stolp van de familie Ruyter fier in beeld. Door het open bladerdek zien we de punt van deze stoere polderpiramide. De rondgemetselde schoorsteen, het rietgedekte dak met pannendak boven de bakgoot en de brede topgevel tonen dat de eigenaar in goeden doen is. Maar wat zijn toch die tentdoeken met witte linten? We tellen er vier op het rieten dak en nog twee die aan bomen zijn vastgeknoopt. Een zacht briesje doet het doek opbollen als een hoepelrok in XL-formaat.

Best bewaard geheim

Geen hoepelrok, wel feestelijke opsmuk. Bedoeld om op te vallen, want de tentdoeken zijn parachutes. Cees, Marie en Catharina (Trien) Ruyter, de bewoners, hebben zichtbaar hun

echte namen bij dit tafereel en de opsomming was niet compleet. Na het nodige speurwerk in heel West-Friesland, zijn de namen nu wel bekend. Op één persoon na. Juist nu, 75 jaar na de bevrijding, is het goed om namen bij de gezichten te noemen. Wie zijn deze mensen?

Dokters en onderwijzers

Dames gaan voor, toen al en nu weer. Marie Ruyter (staande, links voor de kijker) en middenachter haar zuster Trien (Catharina) zijn de twee gastvrouwen. Leeftijd dwingt respect en een stoel af. Helemaal rechts zit gastheer Cees Ruyter. Naast hem dokter G. van de Weg uit Andijk en dokter Reitsma uit Enkhuizen. Dan nestor Piet Verbeek ('Oom Koos') uit Hoorn die een rol had als Gewestelijk Voedselofficier. Vierde van rechts onderwijzer Cees Haeck uit Heerhugowaard, LO-voorzitter van het gewest Noord-Holland Noord. Hij zat aan het eind van de oorlog ook ondergedoken bij de Ruyters. Dan nog een onderwijzer, C.J. ('Meester') Hof, hoofd van de RK-school in Spanbroek, ook een onderduiker aan de Zomerdijk. Dan M. Niele ('Oom Tinus') uit Ursem en Ille Hovenga ('De Wilde') uit Andijk, ook zij waren verzetsmensen van het eerste uur. De jongere garde staat. V.l.n.r. zien we Ben Lenters uit Enkhuizen (zoon van drukker Jan Lenters), hij deed onafgebroken koerierswerk. Marie Ruyter hebben we al genoemd. Marie en zus Trien hebben aan vele Joodse kinderen onderdak geboden.

Groepsfoto van de reünie in juni 1945.

De kinderen verbleven in het zogenoemde 'jodenkamertje'. Hun jonge logés voeden en bezighouden ging de kinderloze zussen goed af. Maar niet zoals die ene keer, zes kinderen tegelijk en ook nog wekenlang, dat was zelfs voor de nuchtere Marie en Trien te veel gevraagd. De aanvoerlijn kreeg te verstaan zoets nooit weer te doen. Iemand die menig Joodse kleuter achter op de fiets heeft weggebracht, staat rechts naast Marie. Het is Gerrit Blaauboer ('Johnny'), akkerbouwer en LO-man van Niedorp tot westelijke

Stolp van familie Schipper, met parachutes. Achter deze stolp was het droppingsterrein De Mandrill.

Stolp De Mandrill van de familie Schipper, in 2020. Grote Zomerdijk 61.

Wieringermeer. Pieter J. Ott ('Van Reewijk') was ambtenaar bij het arbeidsbureau, woonde in Schagerbrug en heeft tientallen Joodse mensen onderdak geboden, ook in zijn eigen huis. Zijn werkgebied was De Zijpe-Callantsoog. Naast hem staat J.F.H. Plas ('Ome Jan van de Vijver'), directeur van de sociale dienst en voorzitter van LO-Alkmaar. Naast Trien Ruyter zien we notaris Piet de Boer uit Schagen, aldaar een van de voor-mannen van de LO. Piet Schipper jr. woonde een eindje verderop aan de Zomerdijk en was naast de hulp aan onderduikers betrokken bij de knokploeg Spanbroek. Van de man wiens gezicht onscherp op de foto staat, willen we graag weten wie hij is. Tot slot: de man met de rijzige gestalte is Nicolaas Komen, de latere burgemeester van Spanbroek-Opmeer.

Lege stoelen

Het gezelschap op de foto, de organisatoren van de LO, had veel groter kunnen zijn. Denk er minstens tien lege stoelen bij. Stoelen voor hen die hun moedige werk met de dood moesten bekopen. Zoals Aebele Ferwerda uit Kolhorn, Cor Wagenaar ('Henk Wessels') uit Heerhugowaard, Adrie ('Ome Cor') de Graaf uit de Wieringermeer, Arie Balder uit Broek op Langedijk, Jacq. Wagenaar uit Heiloo, Catrinus Douma uit Slootdorp, Cornelis Colijn uit Breezand en anderen.

Droppingsvelden

Terug naar de parachutes. Die waren door Jan Schipper van Zomerdijk 61 verzameld. Op de percelen van de broers Jan en Kees Schipper (zie foto) lag het droppingsveld 'De Mandrill'. Hier daalden tussen oktober 1944 en mei 1945 tijdens nachtelijke uren maar liefst dertien keer containers met wapens aan parachutes neer. De wapens gingen naar verzetsgroepen overal in Noord-Holland. De parachutes werden verstoppt en na de bevrijding eerst gebruikt als feestvlaggen om daarna verwerkt te worden tot damesjaponnen en doop- en bruidsjurken.

Anita Blijdorp

Auteur Anita Blijdorp.

BOEKEN EN KAART TE KOOP

Droppingsveld De Mandrill was een van de acht afwerpterrains in West-Friesland. De ontvangst, afvoer, opslag en distributie van materieel en mensen (spionnen!) was een enorme logistieke operatie. Het boek *Verslag van de wapen- en voedseltransporten, West-Friesland en Wieringermeer september 1944 - juni 1945* bevat de originele dagboeknotities uit 1945, aangevuld met foto's, kaarten, brieven en andere bronnen. Info: www.wieringermeer.nl.

In het Jaarboek 2020 van de Historische Vereniging Abbekerk-Lambertschaag (verschijnt in juli) is nog meer historische informatie over alle afwerpterrains en hoofdpersonen samengebracht. Inclusief een uitvouwbare routekaart op A2-formaat. Info: www.historischabbekerk.nl.

SCHILDERSBEDRIJF Jos Bes

TUITJENHORN
TEL : 06-53694232 / 0226-393615
WWW.SCHILDERSBEDRIJF-JOSBES.NL

sd — a
sander douma architecten

Noordervlaet 75
1841 GB Stompetersen
072-503 98 47
post@sd-a.nl
www.sd-a.nl

de sleutel tot bezit

TE KOOP
DIJKWEG 43 TE ANDIJK
Op een prachtige locatie aan de West-Friese omringdijk ligt deze charmante Noord-Hollandse stolpboerderij waarvan wij de linkerhelft te koop aan mogen bieden. Gedateerd... maar kun je daar doorheen kijken? Dan zie je de mogelijkheid om deze prachtige stolp, met een inhoud van maar liefst 795 m³, volledig naar eigen woondroom te renoveren.
Vraagprijs € 249.000,- k.k.

Kwantes Makelaardij, Middenweg 9 te 1619 BL Andijk
www.kwantesmakelaardij.nl | 0228-59 22 44

NVM BUITEN STATE Makelaars funda in business R

Aandacht voor ambacht

PRONK BOUW
BOUWEN RESTAUREREN LEIDEN

Machinestraat 2, 1749 DT Warmenhuizen
(0226) 391374 • info@pronkbouw.nl
in f @ www.pronkbouw.nl

PIRAMIDEFOLDER IN AANGEPAST JASJE

De aloude, maar immer actuele folder *De piramides van Noord-Holland* is aan zijn vijfde herziene editie toe. Het einde van de voorraad kwam in zicht. Jaren geleden is deze spraakmakende promotiefolder door Mart Groentjes en ontwerper Pieter Groot ontwikkeld, met informatie over het werk van de Boerderijenstichting Noord-Holland voor het behoud van stolpen in het streekeigen landschap als onderdeel van het cultuurhistorisch agrarisch erfgoed. Het werd tijd voor een nieuwe uitgave. Bij kritische beschouwing behoeften inhoud en vorm weinig wijzigingen. Door de bijzondere vouwwijze is het nog steeds een opvallend visitekaartje dat gezien mag worden. Er zijn een aantal nieuwe beelden in geplaatst, die recht doen aan het belang en de status van de stolp in het Noord-Hollandse landschap.

Het is de bedoeling dat de folder zo breed mogelijk verspreid wordt op plekken waar zoveel mogelijk mensen bereikt kunnen worden: bij lezingen, symposia, bijeenkomsten, tentoonstellingen et cetera. Daarmee probeert de Boerderijenstichting steun, interesse en nieuwe aandacht voor de stolp te genereren. En zich tevens te presenteren als baken voor advies en service

De piramides van Noord-Holland
Agarisch ontwerp

bij aankoop, verbouwingen, bouwkundige aspecten en vormen van herbestemming voor mensen, instellingen en bedrijven die zich in een stolp willen vestigen.

De drukker levert binnenkort de herziene druk af en dan is de folder voor iedereen beschikbaar. Wilt u een exemplaar toegestuurd krijgen?
info@boerderijenstichting.nl.

PRIJSPLÉE VINDT PRIMA PLEK

De eenmalig uitgeschreven prijsvraag voor het winnen van een plee is een doorslaand succes geworden. De reacties kwamen vrijwel direct en naarmate de tijd verstreek, werden de motiveringen meer en meer uitgebreid en van aan-doenlijke en soms instructieve illustraties voorzien.

Van een plee - is de constatering van het redactieteam - gaat kennelijk een zekere, natuurlijke en sterke prikkel uit. Hoe het ook zij, de inschrijving sloot met 20 inzendingen en we mogen constateren dat men voor dit unieke en ergonomisch verantwoorde stukje agrarisch erfgoed figuurlijk gesproken in de rij stond. De drang dit exemplaar te winnen, bleek bovendien onvoorstelbaar groot, want er kwam zelfs een inzending van iemand uit De Rijp die er heel graag een zou winnen, maar, zo besloot deze persoon in diens slotzin: 'Ik heb helaas noch een stolp, noch een sloot.' U als lezer begrijpt hieruit onmiddellijk zowel de grote aantrekkingskracht van dit intieme bouwwerkje als het feit dat deze persoon de plee niet kon winnen. Geen sloot is nog tot daar aan toe, maar nota bene geen stolp ...

Met het oog op morgen

Het redactieteam boog zich naar eer en geweten over de 20 inzendingen en maakte hiervan eerst een overzichtelijke longlist en na rijp beraad een shortlist. De inzendingen kwamen uit het eerder genoemde De Rijp en verder Wognum, Oudesluis, Blokker, Beemster, Zijdewind, Schagen, Opperdoes, Aartswoud, Jisp, Krommenie, Avenhorn, Nieuwe Niedorp, Uitgeest, Hoogwoud, Waarland, Schermerhorn, Zwaagdijk, Heemskerk en ten slotte Spanbroek. De eerste constatering was een zekere spreiding over de provincie en dat stemde het redactieteam tot grote tevredenheid. Toen werd het extra serieus, want nu diende er afgewogen te worden wie van de vijf inzendingen die op een tussentijds opgemaakte shortlist prijken de enige, echte winnaar zou kunnen worden van deze pleeprijsvraag 2020. Daarover vergaderden de leden van het

redactieteam avonden achtereen om ten slotte eensgezind de nummer één en dus de winnaar van deze enerverende pleeprijsvraag aan te wijzen. (Tromgeroffel)

De plee gaat naar ... Leo Schagen en Annet Bot van de Paulinahoeve aan de Middenweg 65 in de Beemster, omdat zij met een realistisch en innovatief plan een toekomstig gebruik van deze traditionele poepdoos mogelijk maken. Hiermee blijft de plee niet alleen behouden als traditioneel detail, maar wordt het bouwwerkje met deze toepassing opnieuw een werkend en nuttig onderdeel op het boeren erf. Het gebruik van de plee wordt met deze Beemster vinding van Schagen c.s. duurzaam nieuw leven ingeblazen. Dit aspect gaf de doorslag.

Aanbieding

Over de uitslag kan niet worden gecorrespondeerd. Wel mag het redactieteam de deelnemers aan de pleeprijsvraag een buitengewoon aantrekkelijk aanbod doen. Maarten Koning Ontwerp- en Tekembureau (De Goorn) heeft na uitgebreide onderhandelingen aangeboden in het aankomende winterhalfjaar als stopwerk extra poepdozen te willen bouwen en afgewerkt te leveren zoals getoond en omschreven in nieuwsbrief nummer 100 (pagina's 4 en 5). En zoals bij dit artikel opnieuw als illustratie is opgenomen. Bij voldoende belangstelling (minimaal 10 stuks) tegen een vriendenprijs van 1.140 euro, inclusief btw en exclusief transportkosten. Het enige wat u hoeft te doen, is uw belangstelling hiervoor (via het secretariaat, zie colofon achterin) aan te geven. Wij zorgen dan voor de noodzakelijke koppeling van vraag en aanbod.

Vervolg en felicitaties

Uiteraard wordt het plaatsen van de prijsplee nauwlettend gevolgd in een uitgebreid (foto)verslag van een plaatselijke correspondent. Met Schagen en Bot maken we vervolgspraken over werkwijze en uitvoering. Het redactieteam houdt u hiervan op de hoogte en bedankt in de eerste plaats alle deelnemers voor hun inspirerende deelname aan de pleeprijsvraag. Daarvan is een hoop opgestoken. Ten slotte feliciteren het redactieteam en het bestuur van de Boerderijstichting Leo Schagen en Annet Bot met het winnen van de plee. Proficiat!

KNOTS VAN EEN BOERDERIJENBOEK

Via een kort telefoontje van een mij overigens onbekende mevrouw uit ergens in West-Friesland komt de vraag binnen of de Boerderijenstichting geïnteresseerd is in een boek over boerderijen in Nederland. Het is een groot boek hoor, stelt de dame aan de andere kant van de lijn. Als het boek wordt afgegeven is het inderdaad een groot boek, wat zeg ik: een reusachtig boek, nee, beter nog, een knots van een boerderijenboek in twee grote banden.

HET · BOERENHUIS · IN · NEDERLAND EN · ZIJN · BEWONERS

J·H·GALLÉE

TEKST

ZWOLLE

UITGAVE VAN

J·M·W·WAANDERS

Gallée

Het boek in kwestie blijkt het beroemde boek inclusief atlas van professor J.H. Gallée te zijn dat in 1908 kort na zijn dood verscheen. Het is een uitgebreide weerslag van een omvangrijke studie naar boerderijen en hun bewoners in heel Nederland. De eerste druk is een uitgave van uitgeverij Oosthoek te Utrecht, terwijl het voorliggende exemplaar tot de herdruk in 1978 behoort (uitgeverij Waanders te Zwolle). De herdruk is niet alleen imposant van formaat, het boek meet 24 x 32 cm en de atlas wel 36 x 51 cm en bevat 64 platen. Boek en atlas wegen samen 5 kilo. Met recht een knots van een boerderijenboek. Ondertussen gedateerd. Zo is het onderzoek naar het boerderijtype in Noord-Holland nog sterk gerelateerd aan Friesland, zoals het hele onderzoek van Gallée en overigens gangbaar in die tijd zwaar leunt op de verscheidenheid van de volksstammen die in de Romeinse tijd in de lage landen leefden. Het jaar nul dus. De studie naar Noord-Nederlandse tongvallen en de antropologische samenstelling van de Nederlandse bevolking (respectievelijk door de professoren Te Winkel en Bolk) beslaat meer dan de helft van het 189 pagina's tellende werk. Vanuit dit perspectief reden voor Gallée om de boerderijen in Noord-Holland te scharen onder het Friese type. Friezen golden destijds wetenschappelijk als een belangrijke volksstam en waren dus het logisch uitgangspunt voor deze studie, ook voor het onderbrengen van de boerenhuizen. Nu koppelen we de boerderijtypen aan de houtconstructie, aan het type gebint. In het geval van de stolp is dit het dekbalkgebint, een

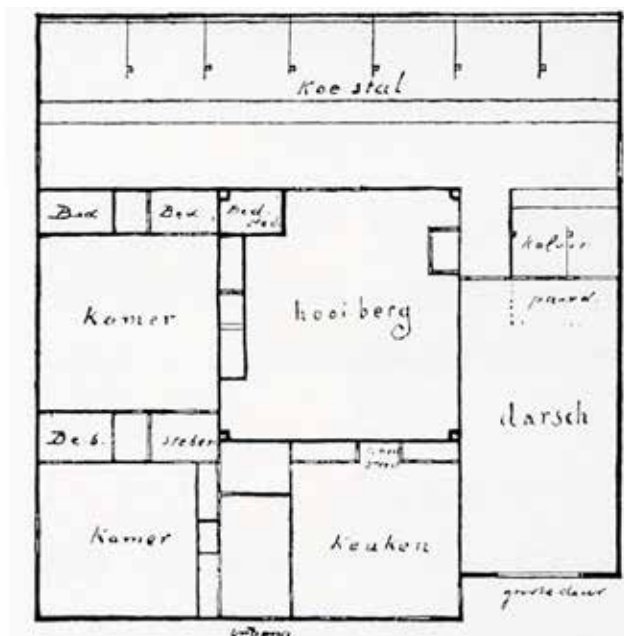
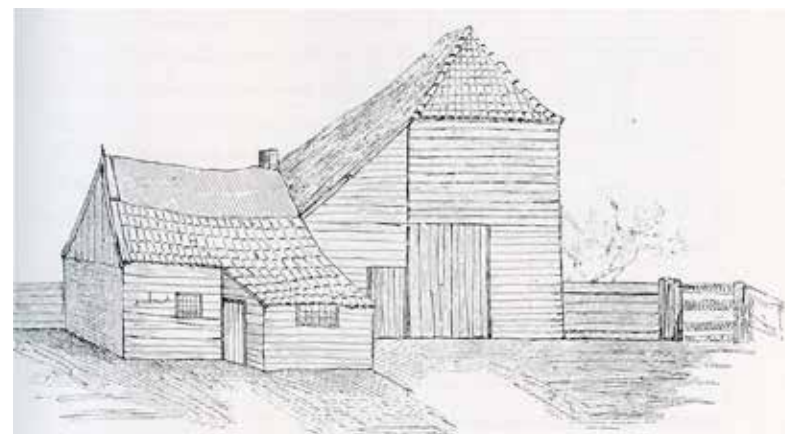

constructiemethode die langs nagenoeg de hele Noordzeekust is toegepast. Grofweg van Vlaanderen, Zeeland, Noord-Holland, Friesland en Oost-Friesland. Dit is een opmerkelijke uitbreiding op de conclusie van Gallée, die naast Friesland en Noord-Holland ook de boerderijen rond de Zuiderzee (van Friesland tot de IJssel) nog tot het gemengde Friese type rekent.

Ouderwets en toch modern

Het onderzoek naar boerderijen spitst zich vooral toe op het oosten, midden en zuiden van ons land. De Noord-Hollandse 'zuivere stelp', zoals Gallée onze stolpboerderij noemt, staat vooral in West-Friesland. Een gebied dat hij gemakshalve en naar de volksstamtheorie uitbreidt van Koe-gras tot en met de grote droogmakerijen. Wel zo makkelijk. Het West-Friese type krijgt een kleine plattegrond toebedeeld. In een dwarsdoorsnede van een stolp hanteert hij tweetalige aanduidingen met het Fries als uitgangspunt.

Opmerkelijk modern is zijn opvatting over het ontstaan van de stolp. Gallée hanteert al in 1908 het ontwikkelingsidee vanuit het berghuis en de kapberg. Een zienswijze die nu weer opgeld doet. Hiervoor neemt hij een keuterijtje uit Egmond als verklarend voorbeeld. Ten slotte sluit zijn 120 jaar oude studie naadloos aan bij de moderne herwaardering van het volk dat de kusten aan de Noordzee bevolkte ten tijde van de Romeinen en die thans wel als Friezen bekend staan (zonder dat zij als

volk dienen te worden beschouwd; naar Van der Tuuk). Gallée geeft 'zijn' Friezen ruim baan en situeert hun woongebied van de Weser (Dld.) tot aan het Zwin (België). Hierbij baseert hij zich op oude geschriften van achtereenvolgens Tacitus, Beda en Van Maerlant. Het is in dit licht interessant op te merken hoe Gallée 120 jaar geleden vanuit antropologisch oogmerk op een juist spoor zat. Een spoor dat ongeveer parallel loopt aan de moderne opvattingen over de groeiende betekenis van de Friezen en hun rol in de ontwikkeling van de handel langs de kusten van de Noordzee over een langere periode. Deze groeiende betekenis van dit indrukwekkende Friese handelsnetwerk, gekoppeld aan een maritiem bedrijf, is onder andere door Michael Pye als een boeiend relaas beschreven in het boek *Aan de rand van de wereld. Hoe de Noordzee ons vormde*. Ten slotte is de conclusie van Gallée dat 'de vasthoudendheid in huisbouw ook in andere streken - nabij en ver - tot in de Verenigde Staten toe ongekend sterk is' opmerkelijk. Als voorbeeld voert hij het plaatsje Holland (Michigan, VS) op. Als BSNH zijn wij bekend met het bestaan van een evenknie aan de andere kant van de oceaan in de The Dutch Barn Preservation Society.

WM

Johan Hendrik Gallée (1847-1908) is geboren te Vorden in de Achterhoek. Hij was een vooraanstaand Nederlands germanist, anglist en neerlandicus en als hoogleraar in de Oud-Germaanse en vergelijkende taalstudie verbonden aan de universiteit van Utrecht. Hij stimuleerde zijn studenten in het onderzoeken van Nedersaksische dialecten. Naast zijn werk was Gallée een verwoed fotograaf die vooral het dagelijkse boerenleven en de architectuur van boerderijen vastlegde.

B I N N E N k i j k e r

In de Binnenkijker kijken we binnen in de interieurs van stolpen. Deze verschillen nog meer van elkaar dan de buitenkanten. De zoektocht naar en het toepassen van nieuwe functies gaat provinciebreed voort. Nieuw gebruik is immers de aanzet tot behoud. Niettemin zijn nieuwe functies altijd gebaseerd op de indeling naar oorspronkelijk gebruik: hooi in het vierkant en koeien op korte en lange regel. Dit gebruik is thans zo zeldzaam, dat deze Binnenkijker hieraan volop ruimte biedt. Het kan niet vaak genoeg worden herkauwd.

Een flinke ploeg zwart-witte dames staat gemoedelijk op stal in een Noord-Hollandse normaalstolp met voorhuis te Winkel. Een unicum met alle schaalvergroting in de agrarische sector, maar nog wel degelijk van deze tijd. Bij het verschijnen van deze Nieuwsbrief staan de koeien alweer ruim een maand lekker in de wei achter de stolpboerderij. Tijdens het werkbezoek deze winter aan deze voluit functionerende veehouderij stonden ze allemaal op stal en stond ze een frisse scheerbeurt te wachten. Het deed ze zichtbaar genoeg.

De veertig melkkoeien van Nico Laan hebben in de stolp alle ruimte. Toen in 1914 het voorhuis werd gebouwd (een deur verbindt dit voorhuis met de stolp), kwam het oorspronkelijke woongedeelte aan de voorkant van de stolpboerderij vrij. Deze ruimte werd aansluitend op de lange regel ook als stal ingericht. Hierdoor is de hele stolp (op dars en vierkant na) in gebruik voor de nu uitgebreide veestapel. Aan de voorkant staan de koeien met de kont naar de muur en op de lange regel staan ze volgens de Noord-Hollandse stalindeling opgesteld. Het 'achterom', waar vroeger de varkens knorden, geeft nog ruimte aan zes koebeesten. Het vierkant is - zoals het hoort - tot in de nok volgeladen met hooi.

In oorsprong was de rietgedekte stolp met dakspiegel ingedeeld als een echte Noord-Hollandse normaalstolp. Met de darsdeuren aan de achterzijde, vlakbij de weilanden, en de stal (de lange regel) evenwijdig aan de dars. Bij de grupstal zoals ►

de Noord-Hollandse stalindeling ook wel heet, staan de koeien met de koppen naar de muur met raampjes en belanden de mest en het oude stro in de grup achter de koeien. Aan de voorkant was zoals gebruikelijk de woonruimte van Nico's ouders en van de boerenfamilies voor hen.

Nico boert zoals zijn vader vroeger ook deed, zo veel mogelijk op de hand. Alleen de melkbussen zijn in 1979 vervangen door een roestvrijstalen melktank. Het is een inspannende manier van boeren, maar Nico zou het niet anders willen. 'Eigenlijk ben je altijd bezig. Voeren, melken, mesten, verzorgen. Bijna alles handwerk. Het melken gaat machinaal, via de melkleiding. Eerst altijd met een doekje de spenen schoonmaken voordat je de machine eronder hangt'. Een uur en een kwartier, twee keer per dag.

Over de dag heen schept Nico zo'n 24 tot 25 kruiwagens mest uit de stal en verdeelt hij vier à vijf balen stro over de stallen. Op deze manier staan de koeien altijd in het verse stro. Wie Nico Laan bezig ziet en hoort praten, beseft hoeveel noeste arbeid al die boeren vroeger in een stolph hebben verricht. Hoe houdt hij dat vol? 'Ik vind het leuk om met dieren om te gaan. Je kent ze natuurlijk door en door en je ziet dan precies als er iets aan de hand is.' De koeien geven hem hoorbaar gelijk en herkauwen dik tevreden door.

Anna Groentjes

Met dank aan Ed Dekker (NHD, 15-1-20) ►

Kent u een stolph waarin nog volop geboerd wordt? Of boert u zelf nog in een stolph? Boerderijinstichting Noord-Holland komt dan graag met u in contact. Bel dinsdag of donderdag naar 072 581 68 88 of mail naar info@boerderijinstichting.nl. Zie ook onze Nieuwsbrief 68, maart 2012, met de Binnenkijker in de stolphstal van Piet Praag te Jisp. Tevens op onze website (pagina archief).

PIES EN POEP SCHEIDEN OP PLEE

Iedere boerderij had er een. Zo'n zwartgeteerde poepdoos boven de sloot. Als het vroom, bleven de drollen op het ijs liggen. Bij de Paulinahoeve in Beemster keert de poepdoos binnenkort terug in een milieuvriendelijke vorm en ze zijn er dolblij mee.

De poepdoos boven de sloot kent vele namen: gemak, buitenplee, kakdoos, schijthuis, 't huissie, een sekreet en privaat. Een toilet wordt ook 'nummer 100' genoemd. Reden voor de Boerderijenstichting Noord-Holland Vrienden van de stolp, om bij de honderdste nieuwsbrief een prijsvraag te doen voor wie er een nummer 100 wil hebben.

Pies en poep

Leo Schagen uit Beemster won de wedstrijd waar provinciebreed twintig inzendingen voor kwamen. Leo en zijn medeinzenders Annet Bot en industrieel ontwerpers Frank de Vries en Bram Oude Elberink wonnen volgens Willem Messchaert van de boerderijenstichting vooral omdat ze de poepdoos een nieuwe moderne dimensie geven: pies en poep worden gescheiden. Iets waar Leo als waterman al jaren op studeert.

“Een plee zonder aansluiting op het riool, zonder watergebruik voor afvoer, met het gescheiden opvangen van pies en poep, waarbij deze vrijkomende grondstoffen veilig kunnen worden hergebruikt (pies giet je over de tuin, veel stikstof en fosfaat) en waarbij de gedroogde poep als groenafval gecomposteerd kan worden”, zo motiveerden ze hun inzending.

Gouden troon

Leo heeft bij Waternet gewerkt en is deskundig in de zuivering van afvalwater. Iets wat hij bij wereldwaternet weer inzet om in ontwikkelingslanden (maar ook Zuid-Afrika) mee te denken over oplossen van problemen met rioleringen en afvalwater. “Iedereen wil eigenlijk een gouden troon, maar we denken steeds meer aan een nieuw innovatief toilet dat iets toevoegt. Ons watercloset is een dom systeem waarbij je met veel schoon water de vuiligheid mengt en wegspoelt. Dat gaat dan naar een dure rioolwaterzuivering waar de boel weer wordt schoongemaakt. Je kunt beter wat droog is - poep - droog houden. Dat scheelt enorm in waterverbruik.”

Scheiden bij de bron - op het toilet - is veel effectiever dan doorspoelen. Urine kan volgens Leo worden gezien als 'geel goud'. Er zit stikstof en fosfaat in en kan worden gebruikt als mestmiddel. De drollen kunnen worden gecomposteerd. Hij heeft het zelf uitgeprobeerd op het boerderijtoilet. Poep te in een bloempot en voilà: gescheiden afval. Maar beter is een toilet te ontwerpen waar dat in gebeurt en dat kan prima.

De nummer 100 die Leo en de industrieel ontwerpers hebben gewonnen, gaat worden gebruikt als een proefopstelling voor de scheiding van menselijke uitwerpselen. Zo krijgt het schijthuis van Leo een nieuwe dimensie. En hij droomt nog groter: “Denk je eens in: we moeten in Nederland 400.000 nieuwe woningen gaan bouwen. Die moeten van het gas af. Wat mooi zou het zijn als die ook van het riool af gaan met een toilet zonder watergebruik waarbij alle stoffen hergebruikt kunnen worden als grondstoffen.”

Gemak

Er spelen bij het huissie boven de sloot ook nostalgische overwegingen mee. De boerderij waar hij werd geboren, heeft wel tachtig jaar een huissie boven de sloot gehad. “Als buitenkind zat ik er veel op. Ik heb het huissie in de loop der jaren wel tien keer verbouwd.” Tot een jaar of tien geleden toen ijsgang bij strenge vorst het gemak omduwde. “Er stonden hier vroeger wel drie boven de sloot. Als kind gooide ik stenen in het water als de buurjongen erop zat.” Kwajongensstreken.

De poepdoos van Leo is al gebouwd door Bouwkundig Ontwerpen en Tekenbureau BV Maarten Koning uit De Goorn. Een nostalgisch ontwerp. Het wordt binnenkort geplaatst en aangepast aan de moderne tijd.

Rien Floris

Overgenomen uit het Noord-Hollands Dagblad.

Leo Schagen (rechts) en Willem Messchaert bij de sloot waar weer een schijthuisje boven komt.

Akerbouw bv
BURGER EN UTILITEITSBOUW

BOUW GARANT

Heeft u bouwplannen?
Uw onderhouds- en restauratiepartner in Noord-Holland

Akerbouw B.V. Geesterweg 6, 1911 NB Uitgeest
T: 0251-315817 info@akerbouw.nl www.akerbouw.nl

Tot in detail verantwoord maatwerk

Visser Hraam Noorder IJ- en Zeeweg 8, 1505 HG Zaandam
075-6177984 | www.timmerfabriekvisser.nl

Voor alle rieten daken
www.kooijmanrietdekkers.nl

Kooijman Rietdekkers

Rietdekbedrijf J.P. Kooijman B.V.
Ruigeweg 119A, Schagerbrug
T 0224 57 13 28 of 06 53 89 18 49

- dakvernieuwing
- renovatie dakconstructies
- aanbrengen isolatie/- platen
- reparatie en onderhoud
- dakramen en dakkapellen
- ontmossen

Bid van:

Van Lierop houdt uw monument leefbaar...

- > HOUTINSECTENBESTRIJDING
- > ZWAMBESTRIJDING
- > HOUTHERSTEL MET EPOXYTECHNIEK
- > VOCHTBESTRIJDING / KELDERAFDICHTING
- > INSPECTIE-ABONNEMENTEN

MEER DAN 50 Jaar ERVARING

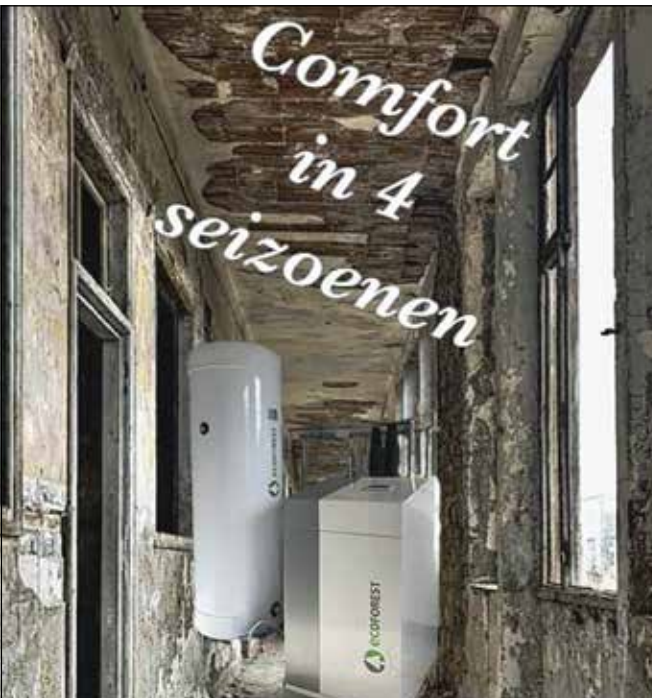
Van Lierop
Conserveert & Herstelt Hout | Verdrijft Vocht

0172 43 35 14
www.vanlierop.nl

GRATIS INSPECTIE
VRAAG NAAR DE VOORWAARDEN

NVPBI

Comfort in 4 seizoenen

warmtebelang
bodembebonden energiesystemen

Hoe het ook moet gaan worden, het begint met een bodembebonden energiesysteem!

www.warmtebelang.nl

Kaart met detail van Broeckermeer.

KIEK 50

REACTIE 2

Chris Schaatsbergen uit Monnikendam gaat na de woorden van Beemsterling Jan de Groot in eerste instantie met de camera op zoek naar de verblijfplaats van het langhuisboerderijtje van kiek 50. Waterland, had De Groot gesuggereerd. Schaatsbergen gaat op pad in de volle overtuiging het raadsel rond dit stolpje snel op te lossen. Zijn eerste pogingen leveren twee even treffende als aandoenlijke foto's op van typisch Waterlandse boerenbedoeninkjes die boerderijonderzoeker J.H. Gallée ruim 100 jaar geleden beslist bestempeld zou hebben als keuterijen. 'Ik heb het gezochte hooihuis nog niet gevonden, maar trof wel twee andere, soortgelijke typen boerderijtjes met planken zijgevels aan', meldt Schaatsbergen bij genoemde en hier afgebeelde inzendingen, en 'U hoort nog van me.'

Het blijft maanden stil tot Chris opnieuw en nu triomfantelijk op de darsdeur klopt. Nadat hij nog een aantal keren vruchteloos door Waterland is gefietst, wendt Chris zich tot andere deskundigen, zoals oud-aannemer Klaas Roos en mevrouw Gon Blakborn. Beiden kunnen slechts doorverwijzen, waarbij Blakborn aanneemt dat het langhuis bij de watersnood van 1916 is verdwenen.

Hierdoor aangemoedigd bijt Chris door en komt via Pier Klok (Zuiderwoude) bij Aagje Bruijn van de vereniging Oud Broek terecht en zij herkent de gezochte boerderij onmiddellijk. Bingo. De archetypische langhuisboerderij heeft inderdaad in de polder Waterland gestaan direct ten noorden van droogmakerij Broeckermeer zuidwestelijk van Broek in Waterland. 'Onze' langhuisboerderij stond vlak over de ringvaart nabij de drie molens van genoemde droogmakerij. Molens en langhuis zijn allang van het toneel verdwenen. De foto is naar een prent van C. Mulder Dz., uitgever, en gebruikt in een boekje van A.P. Bruigom.

De website van Oud Broek zegt hierover: 'Even voorbij de watermolens staat aan de overzijde van de ringvaart de fraaie, laatachtttiende-eeuwse hofstee (afgebroken) van de gebroeders Hoenderdos. Het is een langhuis met aangebouwde kaakberg (kapberg of hooiberg). In het midden de stal, voor het woon-gedeelte.'

Kijk ook op www.geheugenvanbroekinwaterland.nl. Frouke Wieringa bevestigt dat voor de adressering vroeger de aanduiding Broek in Meer gangbaar was. Ten slotte heeft mevrouw Bruijn nog een verklaring voor het atypische gebouwtje links op de foto van de kiek. Volgens haar is dit een silo voor de opslag van kuilgras, uitgevoerd in zes rechte wanden en een dito puntdak. Ook dat opgelost. Allen dank voor hun inzet, maar alle lof is voor stolpsterriër Chris Schaatsbergen.

22 KIEK 51

REACTIE 2

Nog even Kerkzigt. Deze stolp in winterkleed werd ook herkend door Cees de Waal, medewerker van Agrarisch Museum Westerhem te Middenbeemster. Hij bevestigde het verhaal van de - wel in nummer 100 opgenomen - Jan de Groot uit dezelfde plaats. Cees voegde nog toe dat de huidige stolp in 1860 is gebouwd en dat achtereenvolgens de families Fok, Doets, Vlug en nog een Vlug in de stolp boerden. Ook mevrouw Wil van Diepen-Smit had Kerkzigt herkend. Beide herkenners vielen per abuis uit de reacties in nummer 100. Onze excuses daarvoor.

KIEK 52

REACTIE

Martines Kleine, penningmeester van de Historische Vereniging Kolhorn in oprichting, meldt zich vrijwel onmiddellijk. 'De stolp staat aan de Westfriesedijk in Kolhorn waar ene Wissekerke uit Zeeland ooit een smederij begon. Deze is later

overgenomen door Van der Welle (ook van Zeeuwse komaf) en korte tijd daarna kwam Van Ophem uit Waarland de zaak versterken. Beide compagnons bouwden de smederij uit tot Landbouwmechanisatiebedrijf Fa. Van der Welle & Van Ophem dat in de regio een uitstekende reputatie kreeg. Achter de dubbele schuifdeur bevond zich de smederij en aan de linkerkant van de stolp was een aparte ruimte voor het sleutelen aan motoren. Het bedrijf is later voortgezet aan de Ansjoviskade alhier. De boerderij werd in onze tijd een woonstolp en nadat de stolp eerst een sieradenatelier herbergde, wordt er nu dubbel gewoond.' Of de stolp van oorsprong in boerengebruik was, weet Kleine niet. Ook het exacte bouwjaar is hem onbekend. Tjeerd van Weering, vicevoorzitter van dezelfde vereniging meldt zich nog geen uur later. 'Het is de stolp aan de Westfriesedijk nummer 90 en 92 in Kolhorn. Ik woon in een stolp aan dezelfde dijk op nummer 166. De stolp ziet er echter vanwege de huidige woonfunctie wel anders uit dan op de foto.' Toen Lia de Vries ooit in Kolhorn woonde, zag zij deze stolp verbouwd worden. 'Hij staat er gelukkig nog en ken nog een familie die eens eigenaar was', meldt zij per iPhone. Jacqueline de Vries (geen familie) uit Kolhorn bevestigt dit verhaal met een kleurenfoto, waarop de rode dakpannen zo prominent voorkomen, dat het lijkt alsof deze liggen na te gloeien na een zonnige dag. 'De stolp in Kolhorn heeft nu een eenvoudige

topgevel en ziet er nu zo uit', schrijft ze erbij. Anne van der Welle (wel familie) doet ongeveer hetzelfde relaas en woont dichtbij aan dezelfde Westfriesedijk. Hij doet er uit het familiearchief een zwart-witfoto bij van de stolp toen deze nog als smederij in gebruik was. Niet zonder trots stelt hij zijn voorouders voor. 'Links staat oudoom Anne van der Welle en zijn vrouw Grietje Jonker is de derde persoon van links'. De foto is van rond 1950. De reactie van Maarten Visser uit Kolhorn bevestigt in het kort het uitgebreide smederijverleden van de stolp. Hans Raap uit Callantsoog komt in een brief tot dezelfde conclusie en meldt dat de bewuste stolp is opgenomen op bladzij 105 van het boek *Mooi Kolhorn* van auteur Harry Kooij. Desgevraagd acht deze laatste het onwaarschijnlijk dat de stolp in oorsprong niet als echte boerderij is gesticht. 'Een punt dak op een vierkant bouw je nu eenmaal niet voor een smederij'. Hard bewijs voor deze bewering heeft hij niet en ook een bouwjaar is hem onbekend. Kolhorn, daar staat de stolp van Kiek 52 gelukkig nog, nu dubbel bewoond. En te koop.

KIEK 53

Alsof we net zelf met de tractor het houten hek op de dijk zijn gepasseerd en ons hebben omgedraaid om deze foto te maken. Het is dan ook een prachtfoto, waarop in één oogopslag duidelijk is waarom het polderlandschap in Noord-Holland en de stolpboerderij zo onlosmakelijk bij elkaar horen. Die kaarsrechte horizon met daarin die aangename hellingshoeken van het piramidale stolpdak zijn voor elkaar geschapen. De stolp op deze foto overtuigt iedereen van het feit dat deze unieke vorm bepalend is voor ons agrarisch erfgoed, een vorm die de culturele waarde van het landschap door zijn eenvoud verrijkt. Hoewel een klein onderdeel op de foto, maakt juist het stolpdak dat dit beeld ontegenzeggelijk Noord-Hollands is.

Het kenmerk van een rijke agrarische geschiedenis en van eeuwenoude, traditionele boerderijbouw. Een plaatje. Hoog tijd om in te zoomen.

Polderparadijsje

Het kniehoge gras dat zo weelderig groeit op de kruin van deze slingerdijk doet haast paradijselijk aan. Het spoor terug buigt mee met de bochten naar links en rechts in deze groene dijk die aan weerszijden geen water keert. De bochten kronkelen om de plek van de stolpboerderij als een paling in een polder-sloot. Een lage bommenrij biedt nog meer beschutting aan de stolpboerderij dan het dijklichaam al te bieden heeft. Het is een klein polderparadijs, en dat is het. Maar waar? Eerst kijken we naar het hek op de voorgrond dat zeker gesloten kan worden zodra het hoge gras gemaaid en gehooit is. Tussen de halmen is in het tractorspoor vaag een veerooster te zien. In de verte, bij de bocht naar rechts staat nog een hek. In het land voor de dijk loopt achterin een koppel schapen. Rechts van de dijk ligt een brede voorberm, waarachter een met de lijn van dijk meebuigende dijksloot. De stolp staat centraal en het is vooral de vorm die hier spreekt. Details zijn niet of nauwelijks te herkennen. Het dak lijkt gedeeltelijk rietgedekt. De lange nok doet drie vierkanten vermoeden. Het voorhuis staat los of is aangebouwd, maar te zien is dit niet. De einder is recht en eindeloos en gaat naadloos over in een licht dreigende buienlucht. Rechts van de stolp piekt een soort van baken recht de ijle lucht in. Ten slotte terug naar waar we de tractor hebben neergezet. Bij het hek en bij dat verkeersbord. En verdraaid nog aan toe, ik zag het niet eerder, maar bij elke stolpboerderij moet onverwijd zo'n bord komen. Pas op: Stolp. Om extra goed uit je doppen te kijken en om te beschermen, dat ook. Afijn, de hamvraag dient nu gesteld. Waar o waar staat (of stond) deze stolp en in welke Hof van Eden?

Reacties naar het secretariaat. Zie colofon.

WM

STOLPENLIEFHEBBERS VERENIGD IN DE STOLPENCOMMUNITY

‘Als je plannen hebt voor een stolp dan is er een wereld aan mogelijkheden. Ik zag door de bomen het bos niet meer. Daarom ben ik lid geworden van de Stolpencommunity Vierkantdelers. Het is een charmante, informele manier om contact te leggen met veel ervaringsdeskundigen’, vertelt kersvers community-lid Jaap Duin. Hij wilde graag weten hoe hij de prachtige monumentale familiestolp De Baronie op Texel het best kon behouden voor de toekomst. Door het Nationaal Restauratiefonds werd hij geattendeerd op de Stolpencommunity. En zijn bericht op het forum had meteen resultaat.

‘Het is zo’n fijne plek. Mijn moeder heeft er al vanaf haar vijftiende gewoond. Dat wilde ik graag behouden. Ik heb zoveel vragen over restauratie, onderhoud, verdienmodellen, verduurzaming, vergunningen en ga zo maar door. Waar te beginnen? Dan is het fijn om te weten dat er mensen zijn die zo’n traject al hebben doorlopen en je goed advies kunnen geven. Gewoon uit eigen ervaring en zonder meteen een commercieel traject in te gaan. Dat komt dan later wel.’ aldus Duin.

In twee jaar tijd heeft de Stolpencommunity Vierkantdelers een vaste plek veroverd in stolpenland. De community komt voort uit de wens van het bestuur van de Boerderijenstichting Noord-Holland om stolpeigenaren meer kennis en ervaring met elkaar te laten delen. Op de beproefde manier van bij elkaar komen tijdens events, maar ook digitaal met een eigen platform, waar snel contact kan worden gelegd met andere stolpenbezitters of -kenners. Het Nationaal Restauratiefonds

FOTO'S: KENNETH STAMP

had al de Monumentencommunity en in samenwerking met hen ontstond het eigen BSNH-deel van de website www.stolpencommunity.nl.

‘Under construction’

Het enthousiasme voor de communitybijeenkomsten, waar zowel praktische als technische kennis wordt gedeeld, is altijd groot. De stolpencolleges - kleinschalige ontmoetingen op een stolpenerv met een specifiek thema - zijn altijd vol bezet. ‘Vrienden van de Stolp’ komen niet alleen voor de lezingen, maar zeker ook om tijdens de rondleidingen met eigen ogen te zien hoe de ontvangende stolpeigenaar zijn/haar ambities heeft waargemaakt. Ook trekken stolpen in volle verbouw veel belangstellenden. Op de zogenaamde ‘under construction’-bijeenkomsten waar bezoekers mee kunnen kijken naar alle verbouwkeuzen die de eigenaar heeft gemaakt, komen veel nieuwe en potentiële stolpenbezitters af.

Speciale ambassadeurs trekken de community mede van de grond. Zij zijn het levende voorbeeld van stolpenpassie en -kunde. En vertellen hun verhaal aan elkaar, aan de Vrienden en in de pers. Foto’s en verhalen van deze ambassadeurs waren te zien in diverse tentoonstellingen in onder andere Museumboerderij West-Frisia in Hoogwoud. De community heeft tot nu toe twee thematische magazines *De Stolp* opgeleverd, met daarin vooral aandacht voor het menselijke aspect: het leven, wonen en werken in een stolp. De magazines zijn niet alleen bedoeld voor de Vrienden van de Stolp, maar ook voor een groter, meer algemeen publiek. In oktober 2018 en 2019 werd een zowel inhoudelijk interessant als gezellig Stolpenoogstfeest georganiseerd, waar ook verhalen sessies met community-ambassadeurs werden gehouden. Bij elkaar komen, contact maken, kennis delen, inspireren en plezier maken zijn sleutelwoorden voor de community.

Kennisdelen via het scherm

De digitale kant van de community kwam - zoals voorspeld door vooronderzoek - wat langzaam op gang. Veel Vrienden van de Stolp waren aanvankelijk een beetje huiverig voor kennisdelen via het scherm. Maar www.stolpencommunity.nl is gestaag gegroeid en heeft nu voldoende volume om ook daadwerkelijk actief een rol te spelen in de informatievoorziening en kennisdeling. ‘Binnen twee weken heb ik nu een aantal mensen verzameld, bij wie ik terecht kan met mijn vragen. Bijzonder is dat het helemaal gericht is op de stolpboerderij met zijn specifieke eigenschappen, dat is toch anders dan algemeen advies over verduurzaming en restauratie. Mijn ouders zijn ook blij met deze ondersteuning. Ze waren al donateur van de BSNH, maar niet zo digitaal gericht. Voor mij is dit juist heel praktisch en heeft het meerwaarde. Je kunt in zo’n groot project van herbestemming met verduurzaming niet vroeg genoeg beginnen met je oriënteren en waar kan dat beter dan bij gelijkgestemden’, stelt Jaap Duin.

Het project Stolpencommunity heeft letterlijk nieuw leven in de brouwerij gebracht en de aandacht gevestigd op het belang van de eigenaren als hoeders van de stolpen. Door alle nieuwe activiteiten kwam er veel publiciteit en dat zorgde voor het positief op de kaart zetten van de stolpen. De Stolpencommunity blijft en groeit. Of je nu een vraag hebt over de verzekering van je rieten kap, het kleurenschema van het houtwerk of over een grote verbouwing: iedereen is welkom. Durf te vragen of laat juist zien hoe je je stolp hebt verduurzaamd of verbouwd. We zien jullie graag op www.stolpencommunity.nl.

Angeli Poulssen

Het project Stolpencommunity in getallen.

Vrienden maken nieuwe vrienden

Geef een abonnement cadeau

2 nieuwsbrieven (september en december 2020) voor **6 euro**.
Stuur een mail met vermelding: **Cadeau-abonnement** met uw naam + naam en adres van iemand die u 'Vrienden van de stolp' cadeau wilt doen, naar: info@boerderijstichting.nl

Zonder stolpen zou Noord-Holland Noord-Holland niet meer zijn.

BOERDERIJSTICHTING
NOORD-HOLLAND

Noordervaart 73, 1841 GB Stompvoren | 072 - 581 68 88 | info@boerderijstichting.nl | www.boerderijstichting.nl

DOORSTART KAPBERGENBOEK

Een kleine tien jaar geleden vatte de Boerderijstichting het plan op om een boekwerkje te maken over de kapberg, het zo kenmerkende onderdeel op menig boeren erf. Een bouwwerk dat als bijgebouw in de ontwikkeling van het boerenbedrijf een belangrijke rol speelt, zo leert een uitgebreide studie in de agrarische geschiedenis van onze provincie. De bouwvorm gaat al eeuwenlang mee en deze sterke vorm blijkt in de huidige tijd nog steeds een inspiratiebron voor vernieuwbouw van woningen en speelt bij gerealiseerde nieuwe buitenplaatsen in sommige gevallen een hoofdrol. Een aspect waarmee het beoogde boek uitgebreid diende te worden. Kijk maar eens in de eigen omgeving hoe vaak er een dergelijke bouwvorm opduikt. Zowel oud, als aangepast tot vijfzelsberg, als splinter-nieuw. Bij verbouw is de kapberg soms de gekozen vernuftige verbinding tussen oud- en nieuwbouw en in andere gevallen wordt de kapberg gekozen als ontwerp voor totale nieuwbouw. Dit fenomeen doet zich al langer voor en is dus niet een trend, maar eerder een bestendige herwaardering van deze krachtige en kenmerkende vorm van streekelijke agrarisch erfgoed.

Nieuw onderzoek, nieuwe auteur

Het project viel stil, maar beleefde een aantal jaren geleden een doorstart met de herdefiniëring van het beoogde doel van dit boek over kapbergen. De ontwikkeling van de kapberg binnen de agrarische geschiedenis is nu gekozen als uitgangspunt en hiervoor zocht en vond de Boerderijstichting een geschikte en bekwame auteur in de persoon van Lisette Blokker, historica met de middeleeuwen als specialiteit en verbonden aan het Regionaal Archief te Alkmaar. Mede-auteur Theo van Oeffelt (ex-Rijksmonumenten) belicht als coauteur middels een aantal interviews de hedendaagse toepassingen in de moderne architectuur. Met het boek wil de Boerderijstichting tevens aandacht vragen voor de nog op de vingers van twee handen te tellen dakpankapbergen. Deze zijn volstrekt

uniek in Noord-Holland zowel als in de rest van Nederland. De ontwikkeling van het onderzoek en de gemaakte vorderingen geven op dit moment een reële inschatting van een te presenteren uitgave ergens in de loop van volgend jaar. Wij stellen u hiervan op de hoogte om de stilte rond dit ambitieuze boekproject te doorbreken, waardoor u, zij het op termijn, naar iets aardigs kunt uitzien. We houden u op de hoogte.

WM

Archetypische kapberg bij Assendelft.

Nieuwe kapberg te Zaandijk.

Moderne kapberg.

TEKENS EN TEKSTEN

In een stomp zit doorgaans veel hout en op dat hout zijn vaak geschreven of ingesneden tekens en teksten te vinden. De meeste inscripties zijn over het algemeen te ontdekken op het vierkant, maar vaak zijn een oplettend oog en goed licht vereist om ze te zien. Voor ingesneden teksten geldt dat strijklicht goed helpt om ze op te sporen: door licht langs de zijkant van het hout te schijnen, worden dieper gelegen delen door schaduwwerking beter zichtbaar. Maar wat voor tekens en teksten zijn dit nu eigenlijk en waarom zijn ze aangebracht?

Handelsmerken

Op vrijwel alle vierkanten zijn handelsmerken te vinden. Deze merken zijn aangebracht kort na de kap van de boom of tijdens het transport of de verkoop van het hout. De balken die voor de bouw van stolpboerderijen zijn gebruikt, komen meestal uit Scandinavië. Voordat het hout op de plek van bestemming was aangekomen, had het dus al een lange reis achter de rug. De merken geven bijvoorbeeld aan wie de boom heeft gekapt, wie de verkoper of koper was, of het gaat om informatie over de afmetingen of kwaliteit van het hout. Handelsmerken zijn meestal aangebracht met een zogenaamd ritsmes. Dit is een klein mesje met een omgebogen punt, waarmee een ronde groef in het hout werd getrokken. Het uiterlijk van de handelsmerken verschilt per periode. In de 16e en 17de eeuw zijn het vaak grote letters, een X of een simpel merkteken, bestaande uit enkele lijnen. Vermoedelijk gaat het in de meeste gevallen om persoonlijke merken, dus een teken dat bij één persoon hoorde, bijvoorbeeld een houthandelaar. In latere tijd, in de 19e en 20e eeuw, zijn handelsmerken vaak lange series van korte en lange streepjes die met wat moeite herkenbaar zijn als cijfers en letters.

Een vierkantstijl van een stomp in Spierdijk uit 1900 met een telmerk: de letter D, aangebracht onder de zwing (schuine balk).

< De datum 11 mei 1847 op een vierkant in Oostwoud.

Een ritsmes uit de 19e eeuw.

Een handelsmerk op een vierkantbalk van een stolp in De Weere uit de 17e eeuw.

Een telmerk (III) op het vierkant van museumboerderij Vreeburg in Schagen. Deze boerderij is in de eerste helft van de 17e eeuw gebouwd.

Grote initialen op een vierkantbalk van een stolp in Hoogwoud uit circa 1750.

Het is heel lastig om te achterhalen wat de handelsmerken precies betekenen. In archieven zijn bijvoorbeeld geen overzichten te vinden van merken en hun betekenis. Toch zijn de tekens interessant, onder meer doordat soms hetzelfde merk op meerdere balken van het vierkant voorkomt. Betekent dit dat het hout uit hetzelfde gebied afkomstig is of met hetzelfde schip is vervoerd? Door middel van houtonderzoek kunnen dit soort vragen worden beantwoord.

Telmerken

Op sommige vierkanten zijn telmerken te vinden. Dit zijn kleine merktekens die op systematische wijze zijn aangebracht door de timmerman die het vierkant heeft gebouwd. Hij maakte de balken op maat en zorgde ervoor dat de houtverbindingen onderling pasten. Hierna werden de onderdelen gemerkt met telmerken, zodat duidelijk was waar welk onderdeel moest komen. Oude huizen in steden hebben vrijwel altijd telmerken, maar bij stolpboerderijen is dit lang niet altijd het geval. Op maar weinig vierkanten uit de 16e tot en met de 18e eeuw zijn telmerken te vinden, terwijl zij op vierkanten uit de 19e en 20e eeuw veel vaker voorkomen. Dit hangt vermoedelijk samen met de werkwijze van de timmerman. In de vroegste periode maakte de timmerman de balken mogelijk op de bouwplaats op maat, waarna ze direct aan elkaar werden bevestigd. Het was dan niet nodig om telmerken aan te brengen. In meer recente tijd vond de houtbewerking plaats bij zijn eigen werkplaats, waarna de balken als bouwpakket naar de bouwplaats werden gebracht. In dat geval was het juist wel belangrijk om telmerken aan te brengen op alle onderdelen. De telmerken zijn meestal aangebracht met een beitel, waardoor de groeven v-vormig zijn. Vaak is iedere zijde van het vierkant voorzien van hetzelfde merk, bijvoorbeeld een Romeins cijfer of een letter.

Handtekeningen

Wanneer een timmerman een stolpboerderij had gebouwd of verbouwd, liet hij soms een 'handtekening' achter. Met name in de 18e tot en met 20e eeuw was dit traditie. Het gaat om

Een plankje met tekst, gevonden in een stolp in Spierdijk uit 1900.

initialen of een volledige naam en in veel gevallen is ook een jaartal toegevoegd. Als de handtekeningen op het vierkant van de stolp zijn aangebracht, zijn zij meestal ingekrast met een mes of geschilderd met verf. Ook elders in de boerderij kunnen namen en jaartallen worden gevonden, bijvoorbeeld op houten wanden. Dan zijn ze in de meeste gevallen geschilderd of geschreven met potlood.

Een mooi voorbeeld bevond zich op een vierkantbalk in een stolp in Hoogwoud uit circa 1750. Op de balk waren grote letters ingekrast: GW JK JV FM. Vermoedelijk gaat het om de initialen van de bouwers van het vierkant. De timmerman van een stolp in Spierdijk, gebouwd in het jaar 1900, liet er geen misverstand over bestaan. Hij schreef met potlood een plankje vol met de volgende tekst: 'In t jaar 1900 is dit huis gebouwd door P Wijte timmerman baas H Bakker timmerman knecht'. Daaromheen tekende hij zelfs een keurige sierrand. Pieter Wijte (1848-1916) was de eerste van drie generaties timmermannen in de Wogmeer. Incidenteel zijn ook jaartallen op vierkanten aangebracht zonder een naam daarbij. Het gaat dan meestal om het bouwjaar van de stolp. Op het vierkant van een stolpschuur in Oostwoud stond zelfs een volledige datum: 11 mei 1847. Het is keurig gesneden en vervolgens beschilderd.

DD

Initialen en jaartallen op een vierkantstijl van een stolp in Schellinkhout uit circa 1565. Eerst is GdV 1879 geschilderd, later is hier JDV 1910 doorheen gekrast.

MARIAHOEVE AKERSLOOT

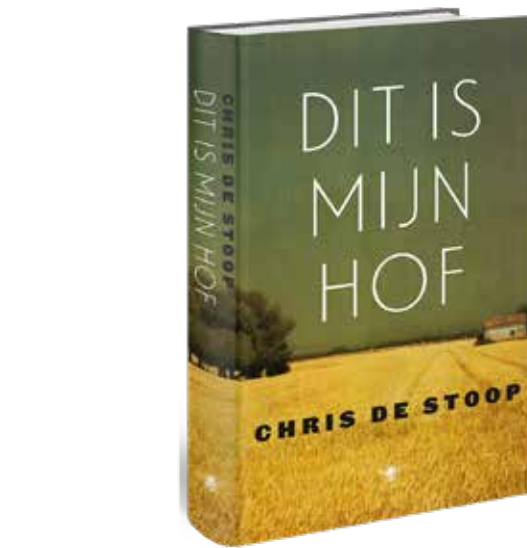
Een mooi verhaal over de handtekening van een timmerman komt uit Akersloot. Plaats van handeling is de Mariahoeve, een gemeentelijk monument met dubbel vierkant. Bij de verbouwing van deze stolp in 1973 zijn enkele vaste kasten gesloopt en daarbij werd een tekst gevonden op een plafondplank. Op de ongeverfde, verborgen zijde van de plank stond met potlood geschreven: 'A. Hosmus 1883'. De Mariahoeve is gebouwd in 1883 en de handtekening is dus aangebracht bij de bouw van de stolp. De familie Kaptein, die de boerderij al generaties lang bewoont, bewaarde de plank zorgvuldig. Recent zag de heer Kaptein in de nieuwsbrief van de Boerderijstichting een advertentie van Boudewijn Hosmus Keukenambacht. Hij nam contact op met Boudewijn, die vervolgens zijn vader Johan inlichtte. Johan bracht hierop een bezoek aan de boerderij in Akersloot om de plank met naam te bekijken. Hij identificeerde de maker van het opschrift op de plank als Adriaan Hosmus, de enige broer van zijn grootvader. Hij was bij de bouw van de Mariahoeve 19 jaar oud en zal tijdens het werk als timmerman zijn opgeleid. Veel andere leden van de familie Hosmus waren destijds metselaars en voegers. Adriaan kwam uit Limmen en hij trouwde daar in 1887 met Aaltje Duin. Een half jaar later overleed Adriaan al, waarschijnlijk als gevolg van een ziekte. Hij werd slechts 22 jaar oud. Door de schok van zijn overlijden op jonge leeftijd zijn diverse leden van de familie naar hem vernoemd.

De tekst 'A. Hosmus 1883' op een plank uit een stolp in Akersloot.

DIT IS MIJN HOF

Wie schrijft er met meer liefde over zijn geboortegrond dan Chris de Stoop in zijn 'Dit is mijn hof'? Dat kan een mens zich afvragen na het lezen van dit aangrijpende boek over de binding van een boerenfamilie met grond en boerderij. Daar waar familieverbanden groeien en in stand blijven. De binding is sterk en bewogen: meebewegen met de seizoenen, met de oogsten, met het vee. De dreiging van het internationale kapitaal komt van ver, maar komt sluipenderwijs steeds dwingender naderbij. De Stoop (boerenzoon, journalist en schrijver) keert terug op de ouderlijke hoeve in de Hedwigepolder, wanneer deze na de dood van zijn broer leeg komt te staan. Daar beleeft hij aan den lijve het sociale drama van boeren die in het nauw komen. Adembenemend klem tussen havenbaronnen, overheid en natuurbeweging lijkt er geen andere uitweg dan opgeven. De Stoop doet nauwkeurig, weemoedig en integer verslag van dit sociale drama. *Dit is mijn hof* is een must-read

voor iedereen met wortels in het boerenleven, voor elke polderliefhebber. Goede nachtrust is niet gegarandeerd. Uitgeverij De Bezige Bij: ISBN 978 90 234 9321 1; NUR 320.

WM

DE SCHRIJVER VAN HET GEDICHT

Mijn naam is Lourens Schuijtemaker, geboren op Grosthuisen in Mijn Genoegen. Dat is de stolp die al sinds 1763 een centrale rol speelt in de geschiedenis van ons agrarische familiebedrijf (het oudste van Noord-Holland, aantoonbaar vanaf 1660). Ikzelf woon nog steeds op het dorp met mijn hoogzwangere vrouw Brenda en zoontje Aris Jacob. Ik geef wiskunde op de OSG West-Friesland te Hoorn, maar ben tevens landbouw-historicus. Ik doe onderzoek naar de middeleeuwse en vroeg-moderne agrarische sector van met name West-Friesland. Daarbij kan ik vanzelfsprekend niet om de stolpen heen. Het dichten doe ik hobbymatig.

Lourens Schuijtemaker

OPGELET: NIEUW POSTADRES

U leest het goed, beste vrienden en vriendinnen: het postadres dat u zo vertrouwd en mogelijk poëtisch in de oren klinkt en ruim drie decennia naar alle tevredenheid als zodanig heeft gefunctioneerd, is veranderd. Schapenlaan wordt Noordervaart en dat louter en alleen voor de fysieke post per enveloppe, pakketje of koker bedoeld voor 'onze' Boerderijenstichting.

Dit geldt in de eerste plaats voor allerlei zakelijke post zoals rekeningen, folders, aanvragen, documenten en andere officiële stukken. Maar vanzelfsprekend ook voor de gewone of spontane postale contacten met de vrienden van de stolp. Met u dus.

Schapenlaan

De stolp aan de Schapenlaan was dertig jaar het kloppende hart van de Boerderijenstichting. Op de verdieping die tussen de vierkantspalen was gerealiseerd, zijn veel plannen gesmeed en uitgevoerd en er is veel, heel veel vergaderd onder het hoge, centrale punt van dit piramidale dak. Een buitengewoon inspiratievolle locatie en dat is de afgelopen jaren wel gebleken. Bestuursleden kwamen en gingen en naast vergader- en werkruimte diende de zolder van deze stolp ook als opslagplaats voor bijvoorbeeld tentoonstellingen en voor een gestaag groeiend aantal folders, nieuwsbrieven, uitgaven, boekwerken, ansichtkaarten, actieformulieren, ledenwerfkaarten en ga zo maar door. Ook groeide er op de planken aan de wanden een belangwekkende boerderijenbibliotheek. Soms afgewisseld door zwevende kieviten van piepschuim of plots invallende lichtbanen door de twee langgerekte raampartijen in het achterste dakvlak. Dik dertig jaar klonk er telefoongerinkel, typemachinegeratel, printergezoem, koffiegezwets, dozen-gesjouw en perforatorgeklik, vergadergepraat, ordnergeschuif, nietmachinegeluid en drukwerkgevuur onder de dakpannen en tussen het dekbalkgebint. Vast en zeker hangt er nog wel

ergens de geur van sigarenrook. Kortom, de Schapenlaan werd gedurende deze tijd een begrip en dat zeker in stolpenland.

Nieuw postadres aan de Noordervaart

Het nieuwe en vanaf nu enige officiële postadres van de Boerderijenstichting Noord-Holland 'Vrienden van de Stolp' luidt als volgt: Noordervaart 73, 1841 GB Stompvoren. Dat dient u meteen goed te noteren. Wij blijven u er opmerkzaam op maken door het nieuwe postadres blijvend op te nemen in het colofon dat u achterin elke nieuwsbrief vindt. Vanzelfsprekend staat het ook op onze website. Alleen het postadres verandert dus, alle andere gegevens blijven hetzelfde.

WM

SECRETARIS VERRUILT FUNCTIE

Secretaris Henk de Visser heeft besloten zijn functie als secretaris van de Boerderijenstichting te verruilen voor de eveneens onbezoldigde functie van adviseur. Hij gaat daar verder met waar zijn hart ligt: het adviseren van particulieren en gemeenten over stolpen, met name ten aanzien van de planologische aspecten. In het volgende nummer vertelt hij in een interview meer over de inhoudelijke kant van zijn adviseurschap.

RIETDEKKERS BV

Zwaagdijk-Oost 286, t. 0229 262140, m. 06 20548854
info@rietdekkersbedrijfsijm.nl, www.rietdekkersbedrijfsijm.nl

Bestuursfunctie ingevuld: Nieuwe secretaris bij Boerderijstichting Noord-Holland

Jaap-Jan Fit uit IJpendam is per 1 juli 2020 aangesteld als secretaris van de Boerderijstichting Noord-Holland.

Namens het bestuur:
Peter van Zutphen, voorzitter.

Noordervaart 73, 1841 GB Stompvoren
072 - 581 68 88 | info@boerderijstichting.nl | www.boerderijstichting.nl

ARCHITECTENBUREAU
KLIN

restauratie
transformatie
nieuwbouw
verbouw

Zaanweg 59, Wormerveer
075-6287686, www.kleinbv.nl

**Aannemersbedrijf
M. Duinmaijer B.V.**

Nieuwbouw
Utiliteitsbouw
Verbouw
Onderhoud
Restauratie
Kozijnen en lijstwerk

M.C. van Voordenstraat 2
1483 GB De Rijp
tel.: 0299 673487
duinmaijer@duinmaijer.nl
www.duinmaijer.nl

**BOUW
GARANT**

HET KEUKENHUYS

Miele

SieMatic®

BORA

AANBIEDING: ARIADNE KEUKEN

Leverbaar in diverse kleuren en maten.

Inclusief: luxe design greep, vaatwasser, koelkast,
RVS combimagnetron, luxe kookplaat en voorzien van een
stoer granieten of keramisch werkblad met strakke Franke RVS
spoelbak en mengkraan.

VAN € 19.240,- VOOR € 14.995,-

Meer informatie over deze aanbieding?

hetkeukenhuys.nl/aanbieding

HET KEUKENHUYS
HOORN

COLOFON

Magazine nr. 101 van de Boerderijstichting Noord-Holland 'Vrienden van de stolp', juni 2020

Secretariaat: Noordervaart 73
1841 GB Stompvoren
info@boerderijstichting.nl
Dinsdag en donderdag van 9 tot 5 telefonisch
bereikbaar via 072 581 68 88
beeldbank@boerderijstichting.nl
www.boerderijstichting.nl
IBAN: NL69 INGB 0000 3381 81 t.n.v.
Boerderijstichting Noord-Holland, Bergen

Community vierkantdelers:
www.stolpencommunity.nl

Redactieteam:
Dieuwertje Duijn
Wilma Eelman
Willem Messchaert
Jan Schoen
Renee Stroomer
Nico van der Wel
Ad Kikkert (tekstcorrectie)

Grafische verzorging en advertenties:
Carla Buijsman, le bureau, Hoorn (0229 317 027)
Druk: Koopmans' Drukkerij, Zwaag
Oplage: 2.000 exemplaren

Bestuur:
Peter van Zutphen (voorzitter), Anna Paulowna
Jaap-Jan Fit (secretaris), IJpendam
Ralf van Etten (penningmeester), Stompvoren
Anneke Zandt, Twisk
Wilma Eelman, Den Burg
Ed Pielkenrood, Koog aan de Zaan

Advisering
De Boerderijstichting biedt begunstigers de
mogelijkheid om (in omvang en diepte) beperkte
bouwkundige en esthetische adviezen in te win-
nen. Voor deze adviezen wordt een bijdrage in
de kosten in rekening gebracht. Voor informatie
kunt u contact opnemen met het secretariaat.

Het magazine verschijnt in maart, juni,
september en december. ISSN 1566-8843

ANBI

De Boerderijstichting Noord-Holland is aangemerkt als culturele ANBI. Onze penningmeester Ralf van Etten kan u alles vertellen over schenkingen aan de Boerderijstichting en de fiscale voordelen daarvan. Zijn e-mailadres is: penningmeester@boerderijstichting.nl

Uw donateursbijdrage bedraagt € 22,50 per jaar, meer mag natuurlijk!
Voor bedrijven is dat minimaal € 50,- per jaar en ook daarbij geldt: een hoger bedrag is welkom.

Magazine niet ontvangen?
Neem dan contact op met het secretariaat.

STOLPEN IN HET NIEUWS

UIT HET NOORDHOLLANDS DAGBLAD, VERZAMELD DOOR ED DEKKER, JOURNALIST.

Het nieuwe bezoekerscentrum van Natuurmonumenten op **Texel** oogt als een stolp. Het ontwerp van het houten gebouw met puntige daken in De Waal is geïnspireerd op de twee stolpen van hoeve De Voorzorg die eerder op deze plek stonden. De vervallen boerderij maakte plaats voor een werkschuur en een natuurbelevingscentrum met daarboven kantoorruimte. Opening is in het najaar.

Minstens drie ton wil de gemeente vangen voor het vroegere gemeentehuis in **Venhuizen**. Deze stolp werd overbodig na gemeentelijke herindeling. Behoud van de stolp is voorwaarde bij aankoop. De koper moet verder het pand een invulling geven die een 'toegevoegde waarde heeft voor een levendig centrum'. De bijgebouwen worden gesloopt om ruimte te maken voor woningbouw.

Te koop in **Sint Maarten**: een vierkant. De rest van de stolp uit 1904 is gesloopt. Het boerderijtje was vervallen geraakt en was volgens de eigenaar niet meer te redden. 'Hopelijk kan het vierkant op een andere plek dienstdoen. Anders gaat de zaag erin en verkoop ik 'm voor brandhout'. Door grootvader kwam de boerderij in de familie. De koeien maakten later plaats voor paarden.

Dat kan niemand ontgaan. Bij een stolp in **Avenhorn** wappert een bijzondere vlag. Op het dundoek is de boerderij afgebeeld. Een verjaardagscadeau, om te laten zien dat de stolp 150 jaar geleden is gebouwd, in 1870 dus. Al drie generaties is de jarige in familiebezit. De huidige eigenaar - timmerman van beroep - heeft de stolp grondig verbouwd. Met respect voor de historie.

'Een parel voor de noordelijke entree van de **Beemster**'. Zo wordt in de gemeenteraad geoordeeld over het plan voor de

bouw van een stolp. Die komt op de plek van de vervallen Hoeve Bamestra, gesloopt in 2015. De gevels van de nieuwe woonboerderij - met de darsdeuren aan de voorzijde, uitzonderlijk voor de Beemster - zijn geïnspireerd op de oude stolp. De afmetingen worden 15 bij 15 meter. Met een staart aan de achterzijde van 5,5 bij 7 meter.

In **Heemskerk** wordt hard gewerkt aan een nieuwe stolp. Die komt op de plek van een gesloopte boerderij uit 1910 die in één jaar drie keer door brand was getroffen. Bij de laatste brand stond de stolp - een gemeentelijk monument - leeg. De gemeente verplichtte nieuwbouw in vergelijkbare vorm. Los van de stolp komt een bijgebouw, het woonhuis. Een kelder verbindt beide panden.

Mogen gemeenten restauratie van monumentale panden zoals stolpen verplichten? Op deze stelling reageren lezers verdeeld. 'Ja', zegt 46 procent. 'Nee', vindt de rest. Aanleiding voor de peiling is **Drechterland**. Deze gemeente verzet zich tegen de sloop van vervallen monumenten. 'Herstel is meestal veel te duur voor nieuwe eigenaren. Je moet blij zijn dat ze iets nieuws willen bouwen', is een mening. Een ander: 'We mogen best wat investeren om historisch erfgoed in stand te houden. Vaak is er subsidie, soms tot 38 procent.'

Dat Drechterland monumentale panden zo veel mogelijk wil behouden, stuit de eigenaar van een vervallen stolpschuur in **Hem** tegen de borst. Herstel kost volgens hem meer dan vijf ton. Volgens de stolpenconsulent van de organisatie MOOI Noord-Holland zijn de fundering en de muren nog goed. De gemeente zinspeelt op een ander gebruik na restauratie van de stolpschuur uit 1923.

MONUMENT IN WORDING

MAARTEN KONING

DE GOORN | 0229 540 996 | MAARTEN-KONING.NL

KLAVER
MAKELAARDIJ

**SPECIALIST IN DE
VERKOOP & AANKOOP
VAN STOLPBOERDERIJEN**

NEEM CONTACT MET ONS OP

www.klavermakelaardij.nl | 0226-414008

**BUITEN
STATE**
makelaars